

умовах діяльності, потреба в наставництві, потреба в спілкуванні, потреба в самовдосконаленні [3, с.56].

Наступними кроками на шляху впровадження андрагогічного підходу є: індивідуалізована громадська робота студентів, диференціація завдань під час проведення семінарів, розподіл тимчасових та постійних доручень з урахуванням бажань студентів, спільний зі студентами розподіл на місця навчальної та виробничої педагогічних практик.

Отже, дослідження показує, що здійснення андрагогічного підходу до студентів у процесі їх професійного зростання сприяє підвищенню ефективності та якості даного процесу.

Література

1. Архипова С. П. Основи андрагогіки : Навч. пос. / С. П. Архипова. – Черкаси, 2002. – 91с.
2. Страшко Л. М., Тищенко Т. М. Актуальність андрагогічного напрямку у педагогічній науці / Л. М. Страшко, Т. М. Тищенко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Випуск 5 (38) – Серія «Педагогічні науки» – Полтава, 2004. – С. 69 – 74.
3. Тищенко Т. М. Використання ідей А. Маслоу у підготовці вчителя / Т. М. Тищенко // Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Випуск 55 – Серія «Педагогічні науки» - Полтава, 2012. – С. 52 – 57.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

*Ткач В.В., Шиян Ю.А., Євсєєв О.С.
Полтава, Україна*

У сучасному суспільстві важливу роль відіграє розвиток креативності майбутніх учителів. Так як виховною діяльністю у школі займаються саме креативні педагоги. Насамперед розвиток креативності розпочинається у вищих педагогічних вузах. І тому над цим питанням працювало багато вчених.

Актуальністю даної теми є розвиток творчої особистості майбутніх учителів як важлива проблема сучасної психолого-педагогічної науки. Прагнення майбутнього вчителя до креативності ґрунтується на високому рівні розвитку в нього системи психічних, пізнавальних процесів, унаслідок чого суттєвим і актуальним є формування в майбутніх учителів творчої уяви.

Термін «креативність» більше використовується для вивчення творчої особистості у психологічних дослідженнях.

У науковій літературі термін «креативність» вперше з'явився завдяки працям американського психолога Дж. Гілфорда в 60-х роках ХХ ст. для позначення здатності індивіда до творчості, проте і сьогодні немає єдиної думки щодо визначення цього поняття [4, с. 127].

Креативність – це творчі можливості людини, які виявляються у сприйнятливості до нового у дивергентному мисленні, тобто у знаходженні неочікуваних рішень, у здатності до пошукових дій.

О. Куцевол креативність визначає як «інтегративну сукупність якостей особистості, що визначає її готовність до творчості в будь-яких сферах людської діяльності; як творчі здібності людини, котрі можуть проявлятися у мисленні, почуттях і діях; як здатність породжувати різноманітні оригінальні ідеї» [2, с. 49].

В. Фрицюк дотримується наступної позиції: креативність – «динамічна, інтегративна особистісна характеристика, яка визначає здатність до творчості і є умовою самореалізації особистості» [6, с. 45].

До проблеми креативності неодноразово звертались чимало сучасних дослідників. С. Гончаренко визначає педагогічну творчість як «оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання» [1, с. 326]; С. Сисоєва – як «емоційно забарвлену й особистісно орієнтовану, розвиваючу взаємодію об'єкту й суб'єкту навчального процесу, зумовлену всією варіативністю їх психолого-педагогічних зв'язків і спрямовану на розвиток творчої особистості кожного» [5]; Л. Мірошніченко – як «виснажливу (якщо згадати відоме поняття «муки творчості») і радісну (творче натхнення та його здобутки) цілеспрямовану діяльність, наслідком якої стане навчання й виховання всебічно розвиненої особистості» [3, с. 55].

Показниками педагогічної творчості виступають винахідливість, здатність комбінувати, дивергентне мислення, здатність асоціювати. До творчого самопочуття належать саморегуляція, самоконтроль, емоційна стійкість, вольові якості, почуття радості, рівень працездатності, любов і доброта до людей [7, с. 63].

Широке вживання в звичайному і спеціально-науковому словниках терміну «творчі здібності», як і багатьох інших сполучень із словом «творчий» досить довільне та умовне.

У психології зроблена спроба дати класифікацію поняттям здібності, обдарованість і талант за єдиним критерієм – успіх в діяльності.

Дослідники проблеми творчості, коли розглядають процеси навчання і виховання, часто використовують термін творчі здібності, які розуміють широко, як синтез властивостей і особливостей особистості, які характеризують ступінь їх відповідності вимогами певного виду навчально-творчої діяльності і обумовлюють рівень її результативності [4, с.129].

Соціальне замовлення на формування творчої особистості зумовлює вихід сучасної освіти за межі традиційних і виявляє більш високі вимоги до діяльності вчителя, оскільки загально визнано, що виховати творчу людину здатна лише творча особистість. Відтак особливо актуальними стають такі професійні якості вчителя, як уміння альтернативно мислити, нестандартно працювати зі змістом навчання, відбираючи особистісно значущий для учнів матеріал; засвоювати нові підходи до навчально-виховного процесу й сучасних особистісно розвивальних, креативних технологій; створювати нові моделі навчання, що стимулюють пізнавальну діяльність учнів; творчо засвоювати набутки передового педагогічного досвіду; систематично використовувати у своїй праці експеримент тощо.

У нашому дослідженні під креативністю будемо розуміти якість особистості, яка здатна до творчості в будь-яких сферах людської діяльності та проявляється через спроможність бачити проблеми, знаходити нові оригінальні й продуктивні шляхи їх вирішення. Відповідно креативність майбутніх учителів повинна проявлятися через уміння створювати креативну атмосферу, бачити педагогічні проблеми, знаходити нові й оригінальні шляхи їх вирішення.

Отже, проаналізувавши рівень розвитку креативності майбутніх вчителів, ми використовуємо методику, яка знаходиться в збірнику психологічних методик Фетискин Н. П. Тест «Креативність, творчий потенціал вчителя». В цьому тесті потрібно було вибрати один із варіантів відповідей на 18 питань. Потім підрахувати свої бали за такою схемою: за відповідь "а" - 3 бали; за відповідь "б" - 1 бали; за відповідь "в" - 2 бали. Питання 1, 6, 7, 8 визначають межі допитливості й креативні можливості. Питання 2, 3, 4, 5 – свідчать про віру в себе. Питання 9 і 15 – характеризують стійкість та переконливість. Питання 10 – виявляє амбіційність опитаного. Питання 12 і 13 – свідчать про "слухову" пам'ять. Питання 11 – визначає особливості зорової пам'яті. Питання 14 – засвідчує прагнення бути незалежною особистістю. Питання 16, 17 – характеризують вміння мислити абстрактно. Питання 18 – розкриває сутність зосередженості на справах. Загальна сума набраних балів показує рівень креативності, творчого потенціалу.

Під час дослідження ми опитували 40 студентів, природничого факультету груп П-11, П-12, П-21, П-24 Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Проаналізувавши анкети і підрахувавши бали, ми визначили, що із 54 можливих балів, студенти набрали від 31 – 44 балів. Це свідчення того, що всі опитані студенти мають нормальний творчий потенціал. Вони мають необхідні якості, що допомагають їм творити, шукати нові ідеї та рішення. Однак у них є певні проблеми, які ускладнюють творчий процес. Для прикладу ми візьмемо студентів групи П-21.

Ми опитали 12 осіб студентів групи П-21, вони мають такі результати:

П-21	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Межі допитливості й креативності	10	2	–
Віра в себе	6	5	1
Стійкість та переконливість	5	6	1
Амбіційність	12	–	–
«Слухова» пам'ять	1	8	3
Зорова пам'ять	5	6	1
Прагнення бути незалежним	4	8	–
Абстрактне мислення	5	–	7
Зосередженість на справах	3	5	4

Студентам групи П-21, ми рекомендуємо розвивати «слухову», зорову пам'ять, а саме виконувати різні розвивальні вправи для того щоб тренувати увагу. Ми рекомендуємо робити це в

ігровій формі, наприклад, спробуйте під час прогулянки пограти з співрозмовником: хто більше відзначить будинків із зеленими дахами. Для розвитку пам'яті корисні і картинки з серії «знайдіть десять відмінностей». У цих випадках ваш мозок концентрується на дрібницях і зникає до активної роботи в нестандартних ситуаціях. Тоді в університеті ви почнете швидше схоплювати все найважливіше і запам'ятовувати без зусиль.

Також у студентів групи простежується середній розвиток абстрактного мислення, для його розвитку рекомендуємо розв'язувати нестандартні задачі, що вимагають оригінальності і винахідливості. Більша частина студентів не дуже зосереджена на справах, тому ми рекомендуємо вирішувати і робити все в послідовності, тобто самі термінові справи повинні бути зроблені раніше.

Отже, на підставі теоретичного аналізу проблеми розвитку креативності, ми розробили способи розвитку творчих здібностей майбутніх учителів. Рекомендуємо майбутнім вчителям розвивати абстрактне мислення, допитливість і креативність, стійкість і переконливість, амбіційність, «слухову» і зорову пам'ять, бути зосередженим на справах.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Куцевол О. М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання українсько літератури» / О. М. Куцевол. – К., 2007. – 46 с.
3. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів / Л.Ф. Мірошніченко. – К. : Ленвіт. – 2000. – 240 с.
4. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості / С. О. Сисоєва. – К.: Міленіум. – 2006. – 344 с.
5. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С. О. Сисоєва. – К.: Поліграф-книга. – 1996. – 406 с.
6. Фрицюк В. А. Формування креативності майбутніх учителів музики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. А. Фрицюк. – Вінниця, 2004. – 20 с.
7. Щербакова Е.Е. Формирование педагогической креативности студентов вуза в условиях профессиональной подготовки: Дисс... канд. пед. наук: 19.00.07. / Е. Е. Щербакова. – Н. Новгород. – 2000. – 271 с.

ГОЛОВНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФЕНОМЕНУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

*Ткаченко А.В.
Полтава, Україна*

Професійний розвиток особистості постав у центрі наукового інтересу психологів ще на початку ХХ століття в таких прикладних галузях психології, як психотехніка і психологія праці. В процесі вивчення проблем розвитку й удосконалення трудових умінь і навичок, питань раціоналізації трудової діяльності, працездатності, психологічної характеристики професій, професійного відбору і раціонального використання кадрів вивчалися різні аспекти психології професійної успішності, а відповідно, механізми та закономірності професійного розвитку. Цей час пов'язаний з появою у індустріально розвинених країнах Європи і США перших психологічних теорій професійного розвитку, головна увага яких зосереджувалася на пошуках шляхів підвищення ефективності виробництва.

Помітні зрушення у вітчизняній психології професійного розвитку відбулися упродовж 1980-х років, коли були закладені головні підвалини багатьох сучасних концепцій. Тоді активно розроблялися такі напрями: професійне становлення; формування професіоналізму і професіоналізація суб'єкта діяльності; професійне самовизначення особистості. Характерною особливістю цих досліджень було використання суб'єктно-діяльнісного підходу і увага до активності самої особистості в процесі власного професійного розвитку. Як механізми цього процесу розглядалися саморегуляція, саморозвиток, самоорганізація [3, с. 3–4]. Підйом інтересу до проблематики формування особистості професіонала В. О. Бодров пов'язує з трьома головними чинниками: 1) розвитком гуманістичних тенденцій у вирішенні завдань науково-технічного прогресу; 2) розробкою і впровадженням концепцій особистісного, діяльнісного і системного підходу при вирішенні комплексних завдань удосконалення, оптимізації різних структур організації діяльності («людина-машина», «суб'єкт-суб'єкт» тощо); 3) посиленням уваги до досліджень в області